

Setrið leggur lunnar undir føroyska oljuvinnu

Útbúgvingarsøga varð skrivað, tá fyrstu kolvetnisverkfrøðingarnir fingur prógv síni á Náttúruvísindadeildini á Fróðskaparsetri Føroya miku-dagin

ÚTBÚGVING OG OLJA
Jan Müller

– Vit skriva útbúgvingarsøgu í dag, har fyrstu kolvetnisverkfrøðingarnir fáa prógv frá Fróðskaparsetrinum segði Hans Pauli Joensen, megindeildarleiðari á Fróðskaparsetri Føroya, tá hann mikudagin handaði sjev nýggjum verkfrøðingum prógv – einum í rav-magnsverkfrøði og seks í kolvetnisverkfrøði. Náttúruvísindadeildin hevur útbúgvandi ravmagnsverkfrøðingarnar síðan fyrst í 1990-unum, men kolvetnisverkfrøði er harafturimóti nýtt evni á Setrinum.

Universitetsútbúgvingar eru skipaðar ymiskt ymsa staðni í heiminum. Hjá okkum og í londunum uttan um okkum er vanligt, at tær eru skipaðar í trimum stigum. Innan náttúruvísindandi og tøkni er ein vælkend gongd fyrst 3-3,5 ár til BS (Bachelor of Science), síðan 2 ára framhald til MS (Master of Science) og at enda 3 ár til PhD (Philosophia Doctor). Øll trí stigini geva starvsfyrleika.

Náttúruvísindadeildin hevur ymiskar BS-útbúgvingar á skrání, og tær taka 3 ella 3,5 ár. Trý ára útbúgvingarnar eru í livfrøði, matvørufrøði, teldufrøði/kunningartøkni og jarðalísfrøði. Av hesum hava tey seinnu árin bert havt umstøður at bjóða útbúgvingina í livfrøði. 3,5 ára útbúgvingarnar eru verkfrøðingútbúgvingarnar í ravmagnsverkfrøði og kolvetnisverkfrøði. Lýst er júst eftir studentum til eina spildurnýggja BS-útbúgving í kunningartøkni, ið er skipað sum 2,5 ára háltíðarlestur oman á datamatikaraútbúgving frá t.d. Føroya Handilsskúla, og sum byrjar eftir summerfrítíðina í ár.

Verkfrøðingútbúgvingar á Náttúruvísindadeildini eru samskipaðar soleiðis, at lesturin tey bæði fyrstu árin er at kalla eins. Har eru felags lærugreinar í stofffrøði, teldufrøði, alísfrøði og tekniskum grundgreinum. Seinastu 1,5 árin er lesturin púra ymiskur, tí tá koma sergreinarnar inn í myndina. Seinasta hálva árið fara 70-80% av lestrar-tíðini til at arbeiða við eini seruppgávu, har studentarnir fáa høvi til at brúka

Kolvetnisverkfrøðingarnir eru: Regin Joensen, Brian Dahl Kristensen, Øystein Patursson, Eivind Hentze Samuelsen, Hallur Stakksund og John Zachariassen. Ravmagnsverkfrøðingurin er Jóan Petur Petersen.

Mynd Jens Kr. Vang

vitan, ið teir hava nomið sær í teimum mongu lærugreinum, ið teir tá hava lagt aftur um seg. Miðað verður eftir, at seruppgávarnar verða gjørdar í samstarvi við stovnar og virki uttan fyri Fróðskaparsetrið, og tað hevur borið væl til.

Ravmagnsverkfrøði

Í ravmagnsverkfrøðiútbúgvingini verður dentur lagdur á evni sum viðvíkja bæði traditionellum og aktuallum evnum. Nevnst kannu t.d. datasavning og dataviðgerð, signalviðgerð, stýritøkni og fjarskipti. Hetta eru týðandi tættir í m.a. elorkuskipanum, skipanum í fiski- og alivinnu og í tveimum av mest aktuallu vinnugreinum, nevniliga kolvetnis- og KT-vinnu. Ravmagnsverkfrøði fevnir breitt um framleiðslu og tænaustavirksemi í samfelagnum og í vinnulívnum.

Evnid í seruppgávu hjá Jóan Petur Petersen, ravmagnsverkfrøðing, er signalviðgerð í samband við digital hoyrihjálpartól. Her ræður um at skilja frá og víðgera tann partin av ljóðum og óljóðum uttan um okkum, sum er tala, tí tað er jú tann parturin, sum brúkarin av hoyrihjálpartólunum tørvar. Í seruppgávu hjá Jóan Petur Petersen hugt nærri eftir ymiskum hættum (algoritimum) til avdúking av talu, og hann hevur í hesum sambandi vitjað og fingið fakligan stuðul frá donsku fyrirkomandi Oticon, ið útviklar og framleiðir hoyrihjálpartól. Jóan Petur fer 18. apríl 2002 kl 19:00 at halda fyrirlestur um evni í síni seruppgávu.

gávu.

Kolvetnisverkfrøði – hvussu byrjaði tað?

Í røðu síni til nýggju verkfrøðingarnar vísti Hans Pauli Joensen á, at broyttar samfelagsligar vinnufortreytir fóru við sær tøv á nýggjum útbúgvingartilbøðum. – Her hugsu eg um eina komandi kolvetnisvinnu í føroyskum sjóki. Ein kolvetnisvinna hevur m.a. tøv á kolvetnisverkfrøðingum, og Fróðskaparsetrið hevur lagt dent á at fáa útbúgving av kolvetnisverkfrøðingum í lag so tidliga, at teir fyrstu verkfrøðingarnir skuldu verða útbúnir, tá ein kolvetnisvinna fór at taka seg upp við Føroyar.

Fyrirreikingarnar byrjaðu í 1996. Í november hetta árið fekk Náttúruvísindadeildin vitjan av Høgskolen í Stavanger, og samráðingarnar fóru seinni til, at Náttúruvísindadeildin og Institutt for Petroleumsteknologi á Høgskolen í Stavanger undirskrivaðu samstarvsavtalu 26. februar 1997. Í Stavanger hava tey trý ára útbúgvingar til »høgskoleingeniør« og 5 ára útbúgvingar til sivilverkfrøðing. Samstarvsavtalan gekk m.a. út upp á, at studentar frá Náttúruvísindadeildini skuldu kunna halda fram at lesa kolvetnisverkfrøði á Høgskolen í Stavanger, bæði til »høgskoleingeniør« og til sivilverkfrøðing innan kolvetnistøkni.

Men tey vildu nakað meira á Setrinum. Tey ynsktu at skipa eina sjálvstøðuga útbúgving í kolvetnisverkfrøði á Náttúru-

vísindadeildini. Tað gjørdist møguligt í 1998, og tað eru fyrstu kandidatarnir við hesi nýggju útbúgvingini, sum nú fingur póg.

Fyrstu tvey árin av kolvetnisverkfrøðiútbúgvingini eru samskipað við ravmagnsverkfrøðiútbúgvingina, so tað vóru tey seinastu 1,5 árin, ið serstök námsskipan skuldi gerast fyri. Partar av kolvetnisverkfrøðiútbúgvinginum á Høgskolen í Stavanger vóru havdir sum fyrmyndir, men dentur varð alla tíðina lagdur á, at útbúgvingin á Náttúruvísindadeildini skuldi byggja á ta útbúgvingarskipan, ið var á staðnum frammanundan.

Seinastu 1,5 árin vóru skipað við sergreinum, sum eitt nú snúgva seg um jarðfrøði, boritøkni, brunntøkni (reservoiertøkni), veskumekanikk og um olju- og gassframløslu. Dentur er eisini lagdur á at geva verkfrøðingunum innlit í føroyska og altjóða oljulóg-gávu og búskap, og tí er eitt sersertakt skeið um hetta við útbúgvingini. Útbúgvingin

endar við eini seruppgávu, sum serritgerð skal skrivast um, og tær fyrstu serritgerðirnar eru nú lidnar.

Nýklaktu kolvetnisverkfrøðingarnir

Kolvetnisverkfrøðingarnir hava gjørt sínar seruppgávar hjá Statoil og Rogalandsforskning í Stavanger, og hjá DONG í Danmark. Hans Pauli Joensen vísti á, at tað hevur verið áhuga-vert og lærufríkt hjá teimum at kunna arbeiða við seruppgávuunum undir slíkum umstøðum. Kolvetnisverkfrøðingarnir eru 6 í tali: Regin Joensen, Brian Dahl Kristensen, Øystein Patursson, Eivind Hentze Samuelsen, Hallur Stakksund og John Zachariassen. Teir hava gjørt seruppgávar um boring og oljureservoir.

Tað er sera umráðandi, ikki minst fyri eitt lítið universitet sum Fróðskaparsetur Føroya, at útbúgvingarnar standa altjóða krøv. Tað leggja tey stóran dent á eisini í verkfrøðingait-

búgvingunum. Støðið verður tryggjað m.a. við at brúka próvdómarar frá útlendskum universitetum, tí harvið verður tað javnan samanborið við støðið á tilsvarandi útbúgvingum aðrastaðni. Samanberingarnar vísa, at útbúgvingarnar hjá okkum standa fult mæt við aðrar. Hetta sæst t.d. aftur í, at tey, ið velja at taka framhaldandi útbúgvingar til sivilverkfrøðing á útlendskum universitetum eftir lokið prógv á Fróðskaparsetrinum, klára seg bæði skjótt og væl gjøgnum lestrurin. Lærarar hava eisini verið fólk frá Jarðfrøðisavningum og øðrum stovnum. Hans Pauli Joensen takkaði teimum og øllum, sum hava gjørt tað møguligt at røkka so langt. Hann takkaði eisini oljufelagunum, sum hava stuðlað. Tá tey lögdu kolvetnisútbúgvingina til rættis var eingin jättan til tað. Men her komu oljufeløgini okkum til hjálpar. Fyrst Atlantic Margin Group, ið vóru oljufeløgini Statoil, Mobil og Enterprise, og síðan Statoil-bólkurin, sum er Statoil, Phillips, Enterprise og Veba Oil. Feløgini sýndu áhuga fyri útbúgvingarætlanunum, og tey gingu saman um at fígga starvstovu-útgærd og lærarkrefir til tess at Setrið kundu útbúgva fyrsta líðið av kolvetnisverkfrøðingum. Oljufeløgini hava somuleiðis fíggað allar uppihalds- og ferðaútreiðslur hjá kolvetnisverkfrøðingunum í samband við serritgerðirnar, sum gjørdar vóru í Noregi og í Danmark. Hans Pauli Joensen takkaði teimum fyri henda vælvilja. Og at enda takkaði hann nýggju verkfrøðingunum. – Tað hevur verið hugaligt at hava teir her, serliga tí teir hava klárað seg so avbera væl. Eg skal ikki fara í smálutir, men tó avdúka, at próvtølini fyri seruppgitgerðirnar hjá teimum geva eitt miðaltal upp á heili 11,4. Tað sigur ikki so lítið.

Hans Pauli Joensen, um nýggju verkfrøðingarnar: – Tað hevur verið hugaligt at hava teir her, serliga tí teir hava klárað seg so avbera væl. Próvtølini fyri seruppgitgerðirnar geva eitt miðaltal upp á heili 11,4. Tað sigur ikki so lítið. Her er hann saman við næmingum í Nøatúni.
Mynd Jan Müller

